

Nr 43

Ankom till riksdagens kansli den 16 maj 1919 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets förnyade betänkande, i anledning av väckt motion angående ändring i visst hänseende av de vid förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen m. m.

Närvarande: herrar Källman, Lyckholm*), Antonsson, Rosén, Vennersten, Rune, Olsson i Kullenbergstorp, Bergman, Johannes Åkesson*), Neess, Örne, Broman, Öhngren, Lundell*), Bökelund*), Wikström, Johansson i Kullersta*) och Lövgren i Nyborg*).

*) Icke närvarit vid justeringen av betänkandet.

Bevillningsutskottet har till behandling förehaft en i första kammaren av herr *Vasseur* väckt motion, nr 59, vari yrkas, att riksdagen måtte besluta,

dels att sista stycket av punkt 3:o i de vid förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen skall erhålla följande lydelse, i stället för den av 1918 års lagtima riksdag beslutade:

Har näringsidkare till någon, som är ekonomiskt intresserad i hans näringsföretag eller kan öva inflytande på företagets ledning och som icke är här i riket skattskyldig för inkomst, som han på grund av sina berörda förbindelser med företaget kan hava berett sig, försålt varor till lägre pris eller av honom köpt varor till högre pris än de i allmänhet gällande eller vidtagit andra liknande åtgärder, och har i följd härav inkomsten av företaget blivit lägre, än den eljest skolat bliva, skall inkomsten av företaget beräknas till det belopp, vartill den kan antagas hava uppgått, därest sådana åtgärder icke vidtagits;

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 7 saml. 39 häft. (Nr 43.)

dels att till lämplig paragraf i samma förordning måtte fogas ett tillägg av följande innehåll:

Anser kommun eller municipalsamhälle, att näringsidkare inom dess område till någon i annan svensk kommun hemmahörande, som är ekonomiskt intresserad i hans näringsföretag eller kan öva inflytande på företagets ledning, försålt varor till lägre pris eller av honom köpt varor till högre pris än de i allmänhet gällande eller vidtagit andra liknande åtgärder, så att i följd därav inkomsten av företaget blivit lägre än den eljest skolat bliva, må kommunen eller municipalsamhället genom besvär till kammarrätten senast före utgången av det år, taxeringen skedde, påfordra, att skälig del av den i den andra kommunen taxerade skattskyldiges inkomst i stället må beskattas i den klagande kommunen eller municipalsamhället;

dels ock att motsvarande bestämmelser måtte införas i de vid förordningen den 28 oktober 1910 angående bevillning av fast egendom samt av inkomst fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen.

I motionen har tillika yrkats, att, därest riksdagen ej kunde bifalla ovanstående hemställan, riksdagen måtte besluta, att här berörda, av lagtima riksdagen 1918 antagna bestämmelser måtte helt och hållet upphävas.

Beträffande motiveringen härför får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottet.

I ett tidigare avgivet betänkande, nr 9, av den 11 sistlidne februari har utskottet av huvudsakligen formella skäl hemställt, att förevarande motion icke skulle av riksdagen bifallas.

Enligt utskottet tillhandakomna protokollsutdrag för den 19 berörda februari hava emellertid riksdagens kamrar visat ärendet åter till utskottet.

Med anledning härav har utskottet utverkat Kungl. Maj:ts befallning till kammarrätten att avgiva yttrande i ämnet. Kammarrättens i följd härav till utskottet överlämnade yttrande återfinnes i *bilaga* till detta betänkande.

Efter vad sålunda förekommit får utskottet nu avgiva förnyat betänkande i ärendet.

Såsom utskottet redan i sitt förra betänkande framhållit, utvisa förarbetena till ifrågavarande lagstiftning, hurusom syftet med densamma ursprungligen varit att indirekt i skatteväg träffa utländska intressenter

i svenskt företag, vars prissättning till förmån för berörda intresseuter avsiktligt ordnades så, att det svenska företagets vinst kunde redovisas lägre än gällande marknadspris bort föranleda.

Sedermera blevo i propositionen nr 283 till förra årets lagtima riksdag hithörande stadganden utsträckta att avse »alla fall, där näringsidkare genom åtgärder av angivet slag åstadkommit, att inkomsten av hans rörelse blivit mindre än vederbort». Såsom exempel anfördes det ej ovanliga fall, att näringsidkare inom en viss bransch bildat ett aktiebolag för anskaffande av någon sorts vara eller för försäljning av delägarnas produkter. Det låge då nära till hands, att delägarna, för att undgå den dubbelbeskattning, som ägde rum i fråga om aktiebolags utdelade vinst, enades om sådana pris mellan dem, å ena sidan, och det gemensamma bolaget, å andra sidan, att det sistnämndas rörelse lämnade ringa eller ingen vinst. Liknande avtal kunde även tänkas i ändamål att nedbringa kommunalutskylderna för affärsverksamhet, som dreves i kommun med höga skatter.

Med avseende å stadgandenas betydelse för de kooperativa företagen, i vilkas intresse motionen framkommit, uttalade utskottet förra gången följande:

»Varken Kungl. Maj:t eller riksdagen, som i huvudsak antog Kungl. Maj:ts förslag, synas i denna sak hava haft någon tanke på de kooperativa företagen, och har anledningen därtill givetvis varit, att på det kooperativa området, i vad det omfattar de mera allmännyttiga företagen, hittills icke yppats några osunda företeelser av hithörande art. Det förefaller därför som motionärens farhågor för de kooperativa företagens räkning skulle vara förhastade.

Att a priori undantaga Kooperationen såsom sådan från varje tillämpning av ifrågavarande stadgande vore säkerligen icke lämpligt. Det kunde formligen inbjuda till att under kooperativ förklädning bedriva de manipulationer, som lagstiftaren med stadgandet velat förhindra, och naturligtvis är det ej uteslutet, att jämväl ett verkligt kooperativt företag kunde vid sin prispolitik låta leda sig av här omhandlade illojala bevekelsegrunder. För övrigt torde det kunna antagas, att taxeringsmyndigheterna i praktiken komma att framgå med all försiktighet och göra bruk av stadgandet endast vid verkliga missförhållanden.»

Till detta uttalande har kammarrätten i princip givit sin anslutning. I övrigt har kammarrätten, under erinran, att kammarrätten förut blivit hörd allenast över det ursprungliga förslaget i förevarande ämne, lämnat en ingående kritik av de i motionen avsedda stadgandena samt,

under konstaterande, att en lagstiftning på förevarande område vore behöfelig, antytt vissa vägar för stadgandenas reformerande. Då enligt kammarrättens mening en tillfredsställande lösning av föreliggande beskattningsspörsmål icke kunde vinnas utan omarbetning och komplettering av stadgandena, samt frågan om särskilda grunder för inkomstens beräkning syntes böra komma till avgörande i sammanhang med omläggningen av den kommunala beskattningen i hela dess vidd, har kammarrätten emellertid ansett sig böra förorda, att samma stadganden inskränkas till att gälla för det fall att näringsidkare här i riket försäljer varor till eller köper varor av något å utrikes ort bedrivet företag eller där bosatt person eller ock att, såsom i motionen alternativt yrkats, stadgandena i fråga helt och hållet upphävas.

Kammarrättens anmärkningar i själva saken, beträffande vilka hänvisas till ovannämnda bilaga, synas utskottet i det hela fullt berättigade. Emellertid kan utskottet icke dela uppfattningen, att till följd av de anmärkta olägenheterna hela lagstiftningen skulle behöva slopas eller i allt fall inskränkas till ett relativt mindre betydande område. Riktigare synes vara att i enlighet med kammarrättens anvisningar söka åtminstone i några avseenden avhjälpa bristerna.

En viss garanti för att taxeringsmyndigheten, särskilt vederbörande taxeringsnämnd, ej onödigtvis må begagna sin ifrågavarande rätt att omjustera den skattskyldiges vinstberäkning anser kammarrätten kunna vinnas, om nämnda rätt »göres beroende därav att ett missförhållande i avseende å vinstberäkningen *uppenbarligen* föreligger, samt att detta lett till ett *avsevärt* nedbringande av vinsten under det belopp, vartill den normaliter kunnat beräknas». Något hinder att på detta sätt omedelbart begränsa räckvidden av hithörande stadganden föreligger *uppenbarligen* icke, och har utskottet ansett sig böra föreslå ändrad lydelse av stadgandena i sådant syfte.

På samma gång har utskottet efter kammarrättens erinran velat komplettera stadgandena, så att desamma jämväl komme att täcka det fall, att samma person, som innehar skilda företag, låter på det ena företagens bekostnad det andra redovisa större vinst än som varit riktigt.

Den tyngst vägande anmärkningen mot omordade stadganden vore enligt kammarrättens yttrande saknaden av kompletterande föreskrift därom att även den vinst, som genom de i stadgandena antydda åtgärderna kommit att upptagas högre än vederbort, skulle undergå justering och sålunda vid taxeringen upptagas till det lägre belopp, vartill inkomsten skulle uppgå, därest åtgärden icke vidtagits.

Då utskottet icke är ense med kammarrätten därom, att tillämp-

ningen av ifrågavarande stadganden borde förbehållas prövningsnämnderna, har utskottet även näst söka en annan väg för avhjälpande av sistberörda olägenhet än den kammarrätten förordat. Efter utskottets förmenande skulle, åtminstone i flertalet fall, den befarade dubbelbeskattningen kunna undvikas genom åläggande för ordföranden i den taxeringsnämnd, som finner sig böra tillgripa åtgärd av ifrågavarande slag, att därom underrätta jämväl den, som på förutsatt sätt är ekonomiskt intresserad i vederbörande näringsföretag eller kan öva inflytande på dess ledning, såvida denne är skattskyldig här i riket, ävensom, där han har annan beskattningsort, ordföranden i taxeringsnämnden å denna ort. Därigenom skulle den som blivit för högt taxerad få tillfälle att klaga hos prövningsnämnden, och sistberörda taxeringsnämnd, såvitt den ej hunnit avsluta sitt arbete, beredas möjlighet att tilläventyrs själv företaga behörig rättelse. Föreskrift i berörda hänseende synes kunna intagas i 31 § 1 mom. i) i taxeringsförordningen.

I sådant fall att initiativ i förevarande avseende tages av kronombud hos prövningsnämnd, torde det kunna förutsättas, att kronombudet utan uttrycklig föreskrift korresponderar med vederbörande kronombud å annan ort.

Under återopande av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, med anledning av herr Vasseurs förevarande motion, I: 59, måtte besluta:

1) att 3 § i de vid gällande bevillningsförordning fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen» skall erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

Med avseende å — — — — som taxeringsmännen finna skälig.

Har näringsidkare till någon, som är ekonomiskt intresserad i hans näringsföretag eller kan öva inflytande på företagets ledning, försålt varor till lägre pris eller av honom köpt varor till högre pris än de i allmänhet gällande eller vidtagit andra liknande åtgärder, och har, *uppenbarligen* i följd härav, inkomsten av företaget blivit *avsevärt* lägre, än den eljest skolat bliva, skall inkomsten av företaget beräknas till det belopp, vartill den kan antagas hava uppgått, därest sådana åtgärder

icke vidtagits; *skolande detsamma i tillämpliga delar gälla, då fråga är om särskilda näringsföretag av samma näringsidkare;*

2) att punkt 3:o) i de vid förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen» skall hava följande ändrade lydelse:

3:o) *Övriga inkomster av arbete.*

Härunder upptagas:

— — — — — jordbruk eller skogsbruk.

Har näringsidkare till någon, som är ekonomiskt intresserad i hans näringsföretag eller kan öva inflytande på företagets ledning, försålt varor till lägre pris eller av honom köpt varor till högre pris än de i allmänhet gällande eller vidtagit andra liknande åtgärder, och har, *uppenbarligen* i följd härav, inkomsten av företaget blivit *avsevärt* lägre, än den eljest skolat bli, skall inkomsten av företaget beräknas till det belopp, vartill den kan antagas hava uppgått, därest sådana åtgärder icke vidtagits; *skolande detsamma i tillämpliga delar gälla, då fråga är om särskilda näringsföretag av samma näringsidkare;*

3) att 31 § 1 mom. i) i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering skall erhålla följande ändrade avfattning:

31 §.

1 mom.

i) att å deklaration — — — om skälen därför; *skolande, då avvikelsen beror på tillämpning av sista stycket i 3 § i de vid gällande bevillningsförordning fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen» eller sista stycket i punkt 3:o) i de vid förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade »Särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen», motsvarande underrättelse*

tillställas jämväl annan här i riket skattskyldig, som, på sätt i berörda stadganden avses, är ekonomiskt intresserad i vederbörande näringsföretag eller kan öva inflytande på företagets ledning, ävensom, där denne har annan beskattningsort, ordföranden i taxeringsnämnden å denna ort:

samt

4) att under 1)—3) omhandlade stadganden i sin ändrade lydelse skola träda i kraft den 1 januari 1920.

Stockholm den 13 maj 1919.

På bevillningsutskottets vägnar:

G. W. KÄLLMAN.

Reservationer:

av herrar *Vennersten* och *Olsson* i *Kullenbergstorp*, vilka anført:

»Då riksdagens båda kamrar beslöto återremittera till bevillningsutskottet herr *Vasseurs* motion, så skedde detta, såsom framgår av den i kamrarna förda debatten, i syfte att bevillningsutskottet skulle förelägga riksdagen förslag till sådan omformulering av den föreliggande bestämmelsen, att de av motionären påvisade olägenheterna av densamma avlägsnades. Enligt vår uppfattning kan detta icke sägas ha skett genom den justering av bestämmelsen, som bevillningsutskottet föreslagit. Även med godkännande av den av utskottet förelagda ändringen kvarstår huvudinvändningen mot stadgandet i fråga, nämligen att en vanskelig beräkning av vad företags inkomster skulle hava varit under vissa konstruerade förutsättningar lägges i taxeringsnämndernas händer. Ej heller synes faran för dubbelbeskattning avvärjd genom den av utskottet föreslagna avfattningen av stadgandena.

På grund härav, och då kammarrätten i sitt yttrande anvisat utvägen att upptaga spørsmålet om lösning av det föreliggande problemet

i samband med den snart förestående omläggningen av den kommunala beskattningen i hela dess vidd, få vi i anslutning till motionärens alternativa yrkande hemställa, att riksdagen ville besluta,

att de av lagtima riksdagen 1918 beslutade tilläggen till resp. punkt 3:o i de vid förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen och 3 § av motsvarande anvisningar vid bevillningsförordningen: *'Har näringsidkare till någon — — icke vidtagits',* skola ur författningarna utgå»;

samt av herr *Örne*, som anfört:

»I anslutning till motionen och kammarrättens yttrande har jag utarbetat och förelagt utskottet följande förslag till omformulering av den åsyftade bestämmelsen:

'Har här i riket bedrivit ekonomiskt företag till företag eller person i utlandet försålt varor eller andra värden till väsentligt lägre pris eller av företag eller person i utlandet köpt varor eller andra värden till väsentligt högre pris än de i allmänhet gällande, och kan det skäligen förmodas, att dessa eller liknande åtgärder, såsom utbetalning av tantiem, lön eller annan dylik ersättning till här i riket icke skattskyldig delägare eller intressent i företaget, vilken ersättning på grund av sin storlek icke står i rimligt förhållande till den befattning vederbörande delägare eller intressent tagit med företagets skötsel, vidtagits i syfte att helt eller delvis överflytta vinsten på verksamheten till sagda företag eller person i utlandet, må företagets inkomst beräknas till det belopp, vartill den kan antagas hava uppgått, därest berörda åtgärder icke vidtagits', varjämte jag ansett, att stadgandet i vad det avser bevillningsförordningen bort kompletteras med en bestämmelse av ungefär följande innehåll:

'Anser taxeringsnämnd, att ekonomiskt företag inom taxeringsdistriktet vidtagit åtgärder i uppenbart syfte att till företag eller personer i annan kommun helt eller delvis överflytta vinsten på företagets verksamhet, må taxeringsnämnden i skrivelse till provningsnämnden meddela detta med angivande såväl av de skäl, varpå taxeringsnämnden stöder sin åsikt, som även av det belopp, vartill taxeringsnämnden beräknar, att företagets bevillningstaxerade inkomst rätteligen bort uppgå, därest ifrågavarande åtgärder ej vidtagits. Innehållet i sådan skrivelse skall av taxeringsnämnden delgivas de företag och personer, som däri avhandlas, i samma ordning, som är stadgad för underrättelse om av-

vikelse från deklaration, med hänvisning att inom tid, som är bestämd för besvär över taxering, inkomma till prövningsnämnden med förklaringar och påminnelser. Finnes prövningsnämnden efter ärendets behandling skäl för taxeringsnämndens uppfattning föreligga, skall prövningsnämnden jämte eget yttrande översända handlingarna till kammarrätten, som efter hörande av kommunalnämnd eller drätselkammare i de kommuner, vilka av ändringar uti ifrågavarande företags eller personers taxering skulle beröras, skall bestämma, vilka belopp av företagens eller personernas sammanlagda bevillningspliktiga inkomst, som skola bevillningstaxeras inom varje kommun; börande beloppen fastställas med hänsyn till vad på varje kommun skäligen kan antagas hava bort komma, därest här avsedda åtgärder icke vidtagits. Säsom åtgärder, som falla under detta stadgande, skall särskilt betraktas, att andra priser än de i allmänhet gällande tillämpats vid omsättning av varor eller andra värden mellan företag, som stå i det förhållande till varandra, att överflyttning av vinst från det ena till det andra icke är ägnad att skada företagens intressenter, eller att företag till delägare eller intressent, som är bosatt i annan kommun än den, där företaget är beläget, utbetalt tantiem, lön eller annan sådan ersättning, som på grund av sin storlek icke står i rimligt förhållande till den befattning, vederbörande delägare eller intressent tagit med företagets skötsel.

Enär utskottet ej upptagit dessa förslag till saklig prövning och de följaktligen ej kunna bli föremål för riksdagens beslut, instämmer jag i ovanstående reservation av herrar Vennersten och Olsson i Kullenbergstorp.»

Bilaga.

Till riksdagens bevillningsutskott.

Genom nådig remiss den 21 februari 1919 har kammarrätten anbefallts att avgiva och till bevillningsutskottet överlämna yttrande över en inom riksdagens första kammare väckt motion, nr 59, angående ändring av sista stycket av punkt 3:o i de vid förordningen den 28 oktober 1910 om inkomst- och förmögenhetsskatt fogade särskilda anvisningar till ledning vid taxeringen med mera.

I anledning härav får kammarrätten anföra följande.

Förenämnda stadgande i anvisningarna till skatteförordningen och motsvarande bestämmelse i de vid bevillningsförordningen fogade anvisningarna avse att i beskattningsavseende reglera näringsidkares räkenskapsmässiga vinst i de fall, då näringsidkaren vidtager vissa åtgärder, som medföra, att större eller mindre del av den vinst, som bort belöpa å näringsföretaget, överflyttas å annan, vare sig denne senare är här i riket skattskyldig för vinsten eller ej.

Då kammarrätten, vars yttrande inhämtats över ett vid förarbetena till nyssnämnda stadganden framlagt förslag, som allenast avsåg det fall, att den ene av kontrahenterna icke vore här i riket skattskyldig för vinst, som genom ifrågavarande åtgärder för honom uppstode, däremot icke beretts tillfälle att avgiva yttrande över det betydligt mera omfattande förslag, som resulterat i de uti motionen berörda stadgandena, anser sig kammarrätten nu böra till en början framställa de erinringar mot dessa stadganden, vartill eljest granskningen av det senare förslaget skolat föranleda.

Kammarrätten finner särskilda bestämmelser av den art, ifrågavarande stadganden innehålla, vara erforderliga icke blott — ur fiskalisk synpunkt — då den ene kontrahenten icke är här i riket skattskyldig för inkomst, som genom antydda transaktioner för honom uppstår, utan jämväl — för åstadkommande av rättvis interkommunal beskattning — då båda kontrahenterna äro härstädes i full utsträckning skattskyldiga; och böra bestämmelserna vara tillämpliga även i det fall att kontrahenterna utgöras av olika företag, som innehavas av samma person. Likaledes håller kammarrätten före, att när näringsidkares bokförda vinst i angivna fall bör för beskattningen omjusteras, någon annan metod för vinstens beräkning i allmänhet icke står till buds än tillämpning av normala prissförhållanden.

En sådan beräkningsgrund kan emellertid, såsom ock i motionen framhållits, ofta erbjuda stora svårigheter, och såväl på grund härav som med hänsyn till angelägenheten att ett företags i övrigt riktigt beräknade vinstresultat icke vid taxeringen frångås med mindre fullgiltiga skäl därtill föreligga, synes det kammarrätten, att medgivande för taxeringsmyndigheterna att använda sig av den särskilda uppskattningsmetoden bort göras beroende därav att ett missförhållande i avseende å vinstberäkningen *uppenbart* föreligger samt att detta förhållande lett till ett *avsevärt* nedbringande av vinsten under det belopp, vartill den normaliter kunnat beräknas. Dessa restriktioner, som enligt kammarrättens mening bort i förevarande stadganden inrymmas, synas ändock icke innefatta tillräcklig garanti för att det särskilda beräkningssättet icke kommer till användning i andra fall än då förutsättningarna för dess tillämpning påtagligen föreligga. Enligt kammarrättens mening bör i sådant syfte ytterligare föreskrivas, att ifrågavarande stadganden få tillämpas allenast efter framställning av kronans ombud hos prövningsnämnden eller efter besvär av vederbörande kommun, municipalsamhälle eller kronoombud. Härigenom skulle således taxeringsnämnderna uteslutas från befogenhet att tillämpa stadgandena och i stället åt prövningsnämnderna överlämnas att därmed i första hand taga befattning. Stadgandenas ömtåliga innebörd och faran av deras missbrukande torde fullt motivera den sålunda inskränkta processordningen.

Den tyngst vägande anmärkningen mot omordade stadganden är emellertid saknaden av kompletterande föreskrift därom att även den vinst, som genom de i stadgandena antydda åtgärderna kommit att upptagas *högre* än vederbort, skall undergå justering och sålunda vid taxeringen upptagas till det lägre belopp, vartill inkomsten skolat uppgå, därest åtgärderna icke vidtagits. Sådan föreskrift synes kammarrätten, för undvikande av dubbelbeskattning, oundgängligen böra meddelas. Denna justering skulle i första hand vidtagas av prövningsnämnderna; och torde det kunna förutsättas, att kronans ombud hos prövningsnämnderna, även utan särskild föreskrift därom, komme att, då omordade åtgärder ägt rum mellan personer, skattskyldiga inom olika län, sätta sig i förbindelse med varandra, för att söka få respektive yrkanden om höjning och sänkning av de skattskyldiges taxering att sins emellan korrespondera.

Mot stadgandenas avfattning kan för övrigt anmärkas, att därmed knappast täckes det fall, att *samma person*, som innehar skilda företag, låter på det ena företags bekostnad det andra redovisa större vinst än som vederbort.

I detta sammanhang vill kammarrätten erinra, att näringsidkare även genom andra åtgärder än som avses i förevarande stadganden kan icke blott åstadkomma minskad skattskyldighet till staten utan jämväl förrycka kommunernas inbördes beskattningsrätt. Kammarrätten syftar härvid å det av aktiebolag med ett fåtal delägare alltmere praktiserade förfarande att låta vinsten till större eller mindre del utgå i form av löner, tantiémer eller dylika förmåner till delägarna. Ändamålet härmed är givetvis att delägarna skola undgå den dubbelskattning, som vanlig utdelning å aktier medför, men genom samma förfarande kommer, för den händelse delägaren icke är bosatt inom samma kommun, inom vilket bolagets verksamhet bedrivs, den vinst, som bort beskattas i sistnämnda kommun, att i stället till större eller mindre del taxeras i delägarens bostadskommun.

Kammarrätten anser sig slutligen böra konstatera, att med den avfattning, de i motionen avsedda stadgandena erhållit, desamma äro tillämpliga jämväl å kooper-

tiv förening och dess transaktioner med föreningens medlemmar. Häremot har kammarrätten icke något att i huvudsak erinra, då enligt kammarrättens mening särskild beräkning av de kooperativa företagens vinst måste i vissa fall anses av omständigheterna påkallad. Kammarrätten, som sålunda i princip ansluter sig till bevillningsutskottets uttalande om Kooperationens ställning i nu ifrågavarande avseende, har emellertid med hänsyn till lämpligheten att för ifrågavarande föreningar låta det särskilda beräkningssättet grunda sig å omsättningens storlek ansett dessa föreningar böra särskilt för sig behandlas, och tillåter kammarrätten sig hänvisa till sitt den 6 februari 1919 avgivna, härvid i avskrift fogade underdåniga yttrande i anledning av förslag till ändrade bestämmelser om ekonomiska föreningars skattskyldighet.

Vad kammarrätten här ovan anfört innefattar tillika yttrande över motionens motivering. Beträffande de av motionären i första hand framställda yrkandena vill kammarrätten framhålla, att då med desamma huvudsakligen torde avses att från tillämpning av ovanberörda stadganden undantaga de kooperativa föreningarna, detta knappast kan anses vunnet genom den föreslagna ändrade lydelsen av punkt 3:o i anvisningarna till skatteförordningen och motsvarande bestämmelse i bevillningsförordningens anvisningar. Medlem av ekonomisk förening är nämligen icke »här i riket skattskyldig» för vinstandel från föreningen, ehuru sådan vinstandel för honom utgör inkomst. Konsumtionsförening, som till medlemmarna säljer varor till lägre pris än de i allmänhet gällande, skulle sålunda kunna falla under stadgandenas tillämpning. Och det av motionären föreslagna tilläggsstadgandet synes än mera ägnat att vara tillämpligt å kooperativa föreningar, så framt icke sådant företags samtliga medlemmar tillhöra samma kommun, inom vilken föreningens verksamhet utövas. Emot berörda tilläggsstadgande må vidare anmärkas, att det synes mindre lämpligt, att tillämpningen av det särskilda beräkningssättet skulle i varje fall tillkomma kammarrätten såsom första instans, samt att de grunder, efter vilka sådan beräkning bör ske, böra i skatteförfattningarna angivas.

Då enligt kammarrättens mening en tillfredsställande lösning av föreliggande beskattningsspörsmål icke kan vinnas utan omarbetning och komplettering av de i motionen avsedda stadgandena, samt frågan om särskilda grunder för inkomstens beräkning synes böra komma till avgörande i sammanhang med omläggningen av den kommunala beskattningen i hela dess vidd, anser sig kammarrätten böra förordna, att samma stadganden inskränkas till att gälla för det fall att näringsidkare här i riket försäljer varor till eller köper varor av något å utrikes ort bedrivit företag eller där bosatt person eller ock att, såsom i motionen alternativt yrkats, stadgandena i fråga helt och hållet upphävas.

Stockholm den 27 mars 1919.

På Kungl. Maj:ts och rikets kammarrätts vägnar:

ALBERT PETERSSON.

Knut Kinberg.

Kammarrättens yttrande den 6 februari 1919 över förslag till ändrade grunder för kooperativa föreningsars beskattning.

Till Konungen.

Genom nådig remiss den 11 december 1918 har kammarrätten anbefallts att avgiva underdånigt utlåtande angående remissen bifogade, inom finansdepartementet utarbetade förslag till förordningar dels om ändrad lydelse av 11 § i förordningen den 28 oktober 1910 angående bevilning av fast egendom samt av inkomst, dels ock om ändrad lydelse av 10 och 11 §§ i förordningen samma dag om inkomst- och förmögenhetsskatt, vilka förslag motiverats i en remissen jämväl bilagd promemoria.

I anledning härav får kammarrätten anföra följande.

Enligt 11 § i förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt och 11 § i bevillningsförordningen äger förening, som icke sträckt sin verksamhet utom medlemmarnas krets, åtnjuta avdrag för pristillägg, rabatt eller annan sådan utdelning i förhållande till gjorda köp eller försäljningar, för så vitt utdelningen utgått efter grunder, som varit före köpet eller försäljningen bestämda. Har föreningen sträckt sin verksamhet utom medlemmarnas krets eller har utdelningen icke skett efter sådana grunder, som nyss nämnts, åligger föreningen skattskyldighet såsom annan näringsidkare.

Förslagen äsyfta nu, att ifrågavarande undantagsbestämmelse för föreningar, som icke sträckt sin verksamhet utom medlemmarnas krets, skall avse allenast kooperativ förening men å andra sidan för dylik förening erhålla sådan omfattning, att avdraget i varje fall tillkommer föreningen, oberoende således av huruvida föreningen sträckt sin verksamhet utom medlemmarnas krets eller icke samt huruvida utdelningen skett efter grunder, som varit före köpet eller försäljningen bestämda, eller ej.

I Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1910 års riksdag med förslag till förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt upptog dåvarande finansministern frågan om ekonomiska föreningsars skattskyldighet till utförlig behandling. De skäl, som finansministern därvid anförde till stöd för att skattelindring icke borde tillerkännas förening, vilkens rörelse ginge utom medlemmarnas krets, och avdrag icke medgivas för utdelning, som icke skett efter förut bestämda grunder, anser kammarrätten fortfarande äga giltighet och ingalunda vara vederlagda av vad däremot i promemorian andragits.

Den förening redan nu medgivna avdragsrätten för utdelning till föreningens medlemmar innebär en avvikelse från den eljest gällande beskattningsregeln, att vinst, som ett näringsföretag lämnat, skall i sin helhet tagas till beskattning och att således näringsidkaren icke får i beskattningsavseende åtnjuta avdrag för vad han ur affären för egen del uttager, eller, då företaget är kollektivt, för vad som av vinsten utdelas till delägarna. Principiell rätt till avdrag för vad som av vinsten utdelas till medlemmarna kan följaktligen icke till stöd för avdragsrätten åberopas.

Andra skäl, sociala eller allmännyttiga, måste därför föreligga för föreningars undantagsställning i beskattningsavseende. Så länge kooperationsväsendet icke nått någon större utveckling utan den kooperativa rörelsen huvudsakligen bestod i mindre försäljnings- eller inköpsföreningar, kunde möjligen på dylika grunder en skattelindring för föreningarna anses befogad, så vitt statsbeskattningen angick. Men förvisso må betvivlas, huruvida numera, då Kooperationen utvecklats sig därhän att den innesluter både kommersiella och industriella företag av stor omfattning, giltiga skäl föreligga att tillerkänna föreningarna den ifrågavarande beskattningsförmånen. Härvid framstår icke blott ett statsfinansiellt intresse, som icke får trädas för nära, utan jämväl kravet på en jämlik och rättvis beskattning, som icke gynnar den ena näringsidkaren framför den andra. I samma mån den kooperativa verksamheten vinner mera vidsträckt omfattning, torde nämnda synpunkter ock framträda med ökad styrka.

Än större betänkligheter möta emellertid mot skattelindring för kooperativa föreningar i den utsträckning, som de remitterade förslagen avse. Borttagas nämligen de villkor, som nu äro satta för rätt till avdrag för utdelning till föreningsmedlemmarna, lär det kunna antagas, att en hel del produktions- och handelsföretag, som nu drivas i aktiebolags form eller innehavas av enskilda personer, komma att ombildas till kooperativa företag. Utsikten att komma i åtnjutande av en skattelindring, som faktiskt kan resultera i fullständig skattebefrielse, lär för näringsidkarna innebära tillräcklig anledning att på dylikt sätt omlägga sin verksamhet.

Vad nu sagts gäller närmast statsbeskattningen men har avseende även å den kommunala beskattningen. Beträffande denna senare torde emellertid förhållandena oavvisligen påkalla ändring av de i bevillningsförordningen intagna bestämmelserna om föreningars beskattning, vilka i avvaktan på kommunalbeskattningens slutliga ordnande tillerkänts allenast provisorisk karaktär. Den erforderliga omläggningen av föreningarnas kommunala beskattning bör dock ske i alldeles motsatt riktning mot den, som avses i de remitterade förslagen. Kommunalbeskattningen i sin helhet bör nämligen, såsom ofta framhållits, huvudsakligen vila å intresseprincipens grund. Men den förmån i beskattningsavseende, som under vissa förutsättningar tillerkänts föreningar och som enligt förslagen skulle ytterligare utsträckas, låter sig icke förliskas med nämnda beskattningsprincip. Det kan således icke försvaras, att ett näringsföretag, därför kommunen i ett eller annat avseende får vidkännas kostnader eller olägenheter, skall undgå skattskyldighet till kommunen eller åtminstone erhålla skattelindring allenast av den anledningen, att företaget iklätt sig formen av en kooperativ förening. Såväl i det av före detta kamreraren E. J. von Wolcker och landskamreraren G. V. Eiserman framlagda betänkande med förslag till lag angående kommunal skattskyldighet och taxering (sid. 407—422) som i det av landskamreraren O. V. Landén avgivna betänkande om allmänna grunder

för den kommunala skattereformen, I—III avdelningarna (sid. 248—258) har med skärpa framhållits angelägenheten av ändrade bestämmelser i berörda hänseende; och ansluter sig kammarrätten till vad betänkandena härutinnan innehålla. I fråga om sättet för uppskattningen av föreningars avkastning eller inkomst skilja sig ifrågavarande förslag i viss mån från varandra, men avdrag för utdelning till föreningsmedlemmarna är icke enligt någotdera förslaget medgivet. För egen del har kammarrätten ansett sig böra giva förord åt Landéns förslag (sid. 43) till lösning av föreliggande beskattningsfråga.

För övrigt är frågan om föreningars kommunala beskattning beroende av det sätt, varpå den kommunala beskattningen i hela dess vidd kommer att slutgiltigt ordnas. Vid sådant förhållande synes det kammarrätten olämpligt att ur det kommunala beskattningsproblemet nu utbryta frågan om föreningars beskattning, helst det måste antagas, att den kommunala beskattningsfrågan inom kort står inför sin lösning.

På grund av vad kammarrätten sålunda anfört får kammarrätten hemställa, att de remitterade förslagen icke måtte till vidare åtgärd föranleda.

Skulle emellertid Eders Kungl. Maj:t finna förslagen böra upptagas till vidare behandling, får kammarrätten framhålla, att beträffande förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt bestämmelse om avdragsrätt för kooperativ förening torde böra upptagas i 9 § och icke 10 §, vilken senare paragraf huvudsakligen avser sådana avdrag, vilka skola ske från den sammanräknade inkomsten av den skattskyldigas samtliga inkomstkällor. Då samtliga de i promemorian angivna förutsättningarna knappast kunna anses erforderliga för att en kooperativ förening skall vara för handen, synes det önskvärt att bestämmelser meddelas, om vilka föreningar som skola komma i åtnjutande av ifrågavarande skattelindring.